

Izveštaj o radu na projektu *Hrvatski iseljenički tisak*

Nakladnička djelatnost Hrvata u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales: pripreme za digitalizaciju

2020. godina

Voditeljica projekta: Izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Suradnici: Izv. prof. dr. sc. Ana Barbarić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu); Marko Pavlovski, asistent (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Vanjski suradnici: Dr. sc. Jasna Novak Milić (Macquarie University, Sydney, Australija); Monika Batur (mag. bibl.; mag. educ. philol. croat., Poslijediplomski studij informacijskih znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Cilj projekta

Prilikom planiranja rada početkom 2020. godine projekt je imao dva osnovna cilja: nadopuniti prethodno započetu otvoreno dostupnu online pretraživu bibliografiju publikacija Hrvata u Australiji zapisima o publikacijama dostupnim u knjižnicama, arhivima i privatnim zbirka u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales te na temelju analize prikupljenih podataka započeti pripreme za digitalizaciju.

Na temelju istraživanja tijekom 2018. i 2019. godine prije izrade plana za 2020. godinu izrađena je okvirna radna bibliografija knjiga koje su objavili Hrvati u Australiji. Međutim, zbog velike količine građe i zbog nemogućnosti identifikacije pojedinih naslova, uočena je potreba za kontinuirano nadopunjavanje bibliografije te nadopunu bibliografskih zapisa kako bi ona bila retrospektivna i sveobuhvatna. Izrada takve bibliografije donosi nove spoznaje o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Australiji (o načinu objavljivanja, uređivanja i odabira publikacija, o opremi, paratekstu i sl.), a otkrivanje novih naslova koji nisu dostupni u hrvatskim i/ili u australskim knjižnicama bitan je doprinos očuvanju hrvatske kulturne baštine. Budući da do sada nije izrađena sustavna bibliografija knjiga Hrvata u Australiji, cilj projekta bio je pronaći nove naslove i izraditi zapise u postojećoj bibliografiji koristeći knjižnični softver otvorenoga koda Koha.

Drugi cilj projekta za 2020. godinu bila je izrada modela digitalizacije i digitalizacija jedne ogledne publikacije. Sam proces digitalizacije zahtjevan je. Prije početka digitalizacije potrebno je riješiti autorskoppravna pitanja što nije uvijek lako jer je potrebno dobiti pristanak autora ili nasljednika autorskih prava (koje nije uvijek jednostavno identificirati i kontaktirati). Stoga je i u pripremi digitalizacije ključna suradnja sa zajednicom. Nakon što se riješe sve predradnje, sam postupak digitalizacije je zahtjevan tehnički i financijski. Stoga se planirala ostvariti suradnja s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu u čiju djelatnost spada i digitalizacija, a koja ima i tehničku i infrastrukturnu podršku potrebnu za provedbu digitalizacije (prostor na poslužitelju, postupak skeniranja, korištenje uređaja visoke kvalitete, uređivanje digitaliziranog primjerka, trajno očuvanje građe). Plan za 2020. godinu bio je digitalizacija jednog oglednog primjerka publikacije.

Tijek rada na projektu

Rad na projektu trebao je obuhvaćati sljedeće korake:

1. analiza trenutnog stanja nakladničke djelatnosti Hrvata u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales na temelju usporedbe podataka iz postojeće verzije online bibliografije s podacima u online katalozima većih knjižnica u spomenutim australskim državama i u online katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
2. priprema za prikupljanje podataka na terenu i za digitalizaciju – na temelju ranije ostvarene suradnje sa znanstvenicima i informacijskim stručnjacima u Australiji te na temelju suradnje s hrvatskim udrugama u Australiji dogovorit će se strategija prikupljanja podataka
3. odlazak na teren u knjižnice i druge ustanove u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales radi tematskih strukturiranih pretraživanja kataloga koji nisu dostupni online
4. odlazak na teren u svrhu uspostavljanja kontakata s predstavnicima hrvatskih udruga i izdavača koji mogu posredovati u prikupljanju podataka o novim publikacijama te u pregovorima o autorskopравnim pitanjima vezanim uz digitalizaciju građe
5. nadopuna online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta u knjižničnom softveru Koha, u skladu sa svim međunarodnim i nacionalnim kataložnim načelima, normama i pravilnicima
6. održavanje mrežnih stranica projekta
7. digitalizacija građe za koju su stvoreni svi preduvjeti (zadovoljila je kriterije i riješena su autorskopравna pitanja) – digitalizacija će se nastojati provesti u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu kako bi se izbjegli dodatni troškovi nabave skupe opreme i tehničke podrške za digitalizaciju.
8. sudjelovanje na domaćim konferencijama (izlaganje prijavljeno za Hrvatski iseljenički kongres koji bi se trebao održati u Zagrebu)
9. dva pozvana izlaganja za studente hrvatskog jezika na Macquarie University u Sydneyju (online izlaganje)
10. priprema za objavljivanje jednog rada nastalog na temelju projekta (međunarodni časopis u otvorenome pristupu).

Zbog nepovoljne epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom virusa SARS-CoV-2, koraci povezani s odlaskom na teren i istraživanjem u australskim knjižnicama i arhivima morali su se odgoditi (koraci 2, 3 i 4). Svi ostali koraci su odrađeni te su uvedeni dodatni koraci u zamjenu za one koji nisu mogli biti odrađeni: predstavljanje projekta u medijima i priprema knjige s temom komunikacijskih modela i nakladničke djelatnosti Hrvata u iseljeništvu. Slijedi detaljniji prikaz planiranih koraka kao i onih koji su dodani kao zamjenski koraci.

1. Analiza trenutnog stanja nakladničke djelatnosti Hrvata u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales

Provedena je usporedba podataka iz postojeće verzije online bibliografije s podacima dostupnim u online katalozima većih knjižnica u australskoj saveznoj državi Novi Južni Wales i u online katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK).

2. Nadopuna online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta

Napravljena je nadopuna s novopronađenim zapisima. Korišten je knjižnični softver Koha, u skladu sa svim međunarodnim i nacionalnim kataložnim načelima, normama i pravilnicima

3. Održavanje mrežnih stranica projekta

Kontinuirano su održavane mrežne stranice projekta, nadopunjavane novopronađenim informacijama o publikacijama i aktivnostima.

4. Digitalizacija građe

S obzirom na novonastale okolnosti, više vremena je posvećeno digitalizaciji građe. Planirana je digitalizacija jedne ogledne publikacije. Prije toga, u svibnju 2020., postignut je sporazum o suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom koja ima tehničke resurse za digitalizaciju, kako je bilo i planirano. Budući da nije bilo moguće putovati, kontaktirani su autori s kojima su ostvareni kontakti tijekom prijašnjih boravaka na terenu. Potrebno je bilo pregovarati u vezi autorsko-pravnih pitanja i osigurati pristanke autora za digitalizaciju djela te njihovu dostupnost na stranicama projekta i u digitalnoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Prvi pristanak autora osiguran je u svibnju 2020. godine, a knjiga je digitalizirana u srpnju. Do kraja godine digitalizirane su još tri knjige. Također, omogućen je i pristup digitalnim primjercima najstarijih novina u Novom Zelandu čiji se tiskani primjerci čuvaju samo u novozelandskoj nacionalnoj knjižnici u Wellingtonu. Digitalni primjerci su osigurani tijekom boravka u Novom Zelandu 2018. godine, a 2020. godine riješena su pitanja vezana uz autorsko pravo što je omogućilo otvorenu dostupnost tih novina.

Digitalizirane su sljedeće publikacije (kronološki, redom digitalizacije):

Lovoković, Fabijan. Hrvatske zajednice u Australiji: nastojanja i postignuća. Kingsgrove : Sradišnji odbor hrvatskih društava Australije, 2010.

Bratska sloga. Auckland, 1899.

Hoško, Emanuel. Franjevci među Hrvatima u Sydneyju: povijest dušobrižništva 1957.-1994. Summer Hill : Hrvatski katolički centar = Croatian Catholic Centre, 1996.

Škvorc, Boris. Australski Hrvati: mitovi i stvarnost: rasprave i eseji o hrvatskoj emigrantskoj književnosti, egzilantima i imaginarnoj Hrvatskoj. Zagreb : Hrvatska matica iseljenika, 2005.

Lovoković, Fabijan. U pomoć Hrvatskoj: nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991. Kingsgrove : vlast. nakl., 2016.

5. Sudjelovanje na domaćim konferencijama

Održano je izlaganje na konferenciji *4. Hrvatski iseljenički kongres: povratak – stvarnost ili iluzija*, autorica Ivane Hebrang Grgić i Ane Barbarić. Naslov izlaganja bio je *Čuvanje kulturne baštine: novine novozelandskih Hrvata kroz povijest*.

Prihvaćeno je i izlaganje na konferenciji *Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država*. Autorice izlaganja su Ivana Hebrang Grgić i Ana Barbarić, a naslov izlaganja je *Očuvanje hrvatske kulturne baštine: digitalizacija knjiga australskih Hrvata*. Konferencija zbog epidemiološke situacije nije održana već je otkazana za proljeće 2021. godine.

6. *Pozvana izlaganja za studente hrvatskog jezika na Macquarie University u Sydneyju*

Održana su dva pozvana izlaganja na sveučilištu Macquarie u Sydneyju u sklopu *kolegija CROA 2040 Croatian Migrations and Transnational Identities*. Jedno izlaganje održala je Ivana Hebrang Grgić pod naslovom *Croatian Publications in Australia and New Zealand: Project*, a drugo Ana Barbarić pod naslovom *Croatian Publications in Australia and New Zealand: Bibliography*. Oba izlaganja održana su u online okruženju zbog nepovoljne epidemiološke situacije.

7. *Priprema i objavljivanje jednog rada nastalog na temelju projekta*

U 2020. godini objavljen je jedan znanstveni rad u znanstvenom časopisu u otvorenom pristupu. Rad je nastao na temelju istraživanja u sklopu projekta Hrvatski iseljenički tisak:

Hebrang Grgić, Ivana; Barbarić, Ana. Modeli komunikacije hrvatskih iseljenika u Novom Zelandu: Od usmene predaje do društvenih mreža. // *Medijska istraživanja*. 26, 1(2020), str. 78-108. <https://doi.org/10.22572/mi.26.1.5>

8. *Predstavljanje projekta u medijima*

Osim redovitog održavanja mrežnih stranica, projekt je predstavljen u sljedećim emisijama na radiju i televiziji:

Emisija Globalna Hrvatska, HTV1, 1. 7. 2020. i HTV4, 4. 7. 2020.

Emisija Hrvatima izvan domovine, HRT 1, 12. 11. 2020.

O projektu je objavljen tekst u časopisu *Matica* (listopad 2020.) pod naslovom *Digitalizirana knjiga Hrvatske zajednice u Australiji*.

O digitaliziranoj knjizi objavljena je i jedna objava na društvenoj mreži Facebook i to na Facebook stranici Hrvatske matice iseljenika 28. travnja 2020. godine.

9. *Priprema knjige o komunikacijskim modelima Hrvata u iseljeništvu*

Tijekom 2020. godine počela je priprema teksta knjige o komunikacijskim modelima i nakladništvu Hrvata u iseljeništvu. Zbog nemogućnosti putovanja i prikupljanja dodatnih podataka o publikacijama Hrvata u Australiji, odlučeno je da će se knjiga baviti prvenstveno komunikacijskim modelima i nakladničkom djelatnošću Hrvata u Novom Zelandu čime će se istražiti i zaključiti o modelima istraživanja i za područje Australije.

Rad suradnika na projektu

Voditeljica projekta doc. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić te suradnica izv. prof. dr. sc. Ana Barbarić sudjelovale su u svim fazama projekta: analiza trenutnog stanja; nadopuna online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta; održavanje mrežnih stranica projekta; digitalizacija građe; sudjelovanje na domaćim konferencijama; pozvana izlaganja na Macquarie University u Sydneyju; priprema i objavljivanje znanstvenog rada nastalog na temelju projekta; predstavljanje projekta u medijima; priprema knjige o komunikacijskim modelima Hrvata u iseljeništvu

Dr. sc. Jasna Novak Milić sa Sveučilišta Macquarie u Sydneyju pozvala je izlagačice Anu Barbarić i Ivanu Hebrang Grgić da održe izlaganja za studente hrvatskog jezika na sveučilištu Macquarie u Sydneyju, osigurala je tehničke uvjete za izlaganja te je omogućila kontakte s predstavnicima hrvatske zajednice u Sydneyju.

Monika Batur, studentica Poslijediplomskog studija informacijskih znanosti sudjelovala je u pretraživanju kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te u provjeri zapisa u bibliografiji.

Marko Pavlovski, asistent, sudjelovao je u provjeri zapisa u bibliografiji.

Financiranje

Projekt je financiran sredstvima Sveučilišta u Zagrebu za namjensko financiranje znanstvene djelatnosti (Filozofski fakultet) za 2020. godinu.

Rezultati i doprinos projekta

Projekt je ostvario planirane ciljeve te otvorio mogućnosti za daljnja istraživanja. Rezultati projekta su sljedeći:

1. Nastavljen je rad na retrospektivnoj bibliografiji knjiga koje su objavljivali i/ili uređivali Hrvati u Australiji
2. Sklopljen je sporazum s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu na temelju kojega ona preuzima aktivnosti povezane uz tehnički aspekt digitalizacije na temelju istraživanja provedenih u sklopu projekta Hrvatski iseljenički tisak. NSK ujedno preuzima i sve troškove digitalizacije te osiguravanje trajne dostupnosti digitalizirane građe.
3. Digitalizirane su četiri umjesto planirane jedne knjige te jedne novine (što nije bilo u planu).
4. Objavljen je jedan znanstveni članak u znanstvenom časopisu, održano je jedno izlaganje na konferenciji, dva pozvana izlaganja na sveučilištu Macquarie, prihvaćeno je još jedno izlaganje za konferenciju koja je odgođena za 2021. godinu.